

Kiedy, jak i dlaczego dzieci ryzykują?

Co i jak się zmieniło i do czego to prowadzi?

Etiologia ucieczki w ryzyka i uzależnienia

Spółeczni

Struktura - młoda

Cele, sens

Struktura - dorosła

Natura

Rekreacja

Czy jako nastolatki ryzykowaliście?

Spółeczeństwo ryzyka i jego „natura”

Może ja też?

Ale fajne...

A. Obserwacje i doświadczenia realne

B. Obserwacje i doświadczenia cyfrowe

Muszę to mieć...

Spółeczne uczenie się:

- Zobaczyłem – zapamiętałem
- Zobaczyłem – utrwaliłem
- Zobaczyłem – enkulturowałem
- **Umiem odtwarzać i powtarzać...**

Ryzyka (**nie**)oczywiste

Ryzyko migracji
ekonomicznych

Ryzyka
substancyjne i
behawioralne

Ryzyka globalizacji

Ryzyko
przeszacowanej
konsumpcji

Ryzyko nowych
modeli pracy

Ryzyka
gwałtownych
zmian

Ryzyko
nadmiernej
aktywności i
zmiany struktury
doby

Zmiana obszarów ryzyka uzależnień i zaburzeń w ciągu ostatnich trzech dekad

- Używanie i nadużywanie alkoholu
- Używanie tytoniu
- Eksperymenty z narkotykami

Zmiana

- Eksperymenty i używanie narkotyków - NSP
- Niemedyczne stosowanie leków
- Używanie substancji

wzmacniających i energetyków

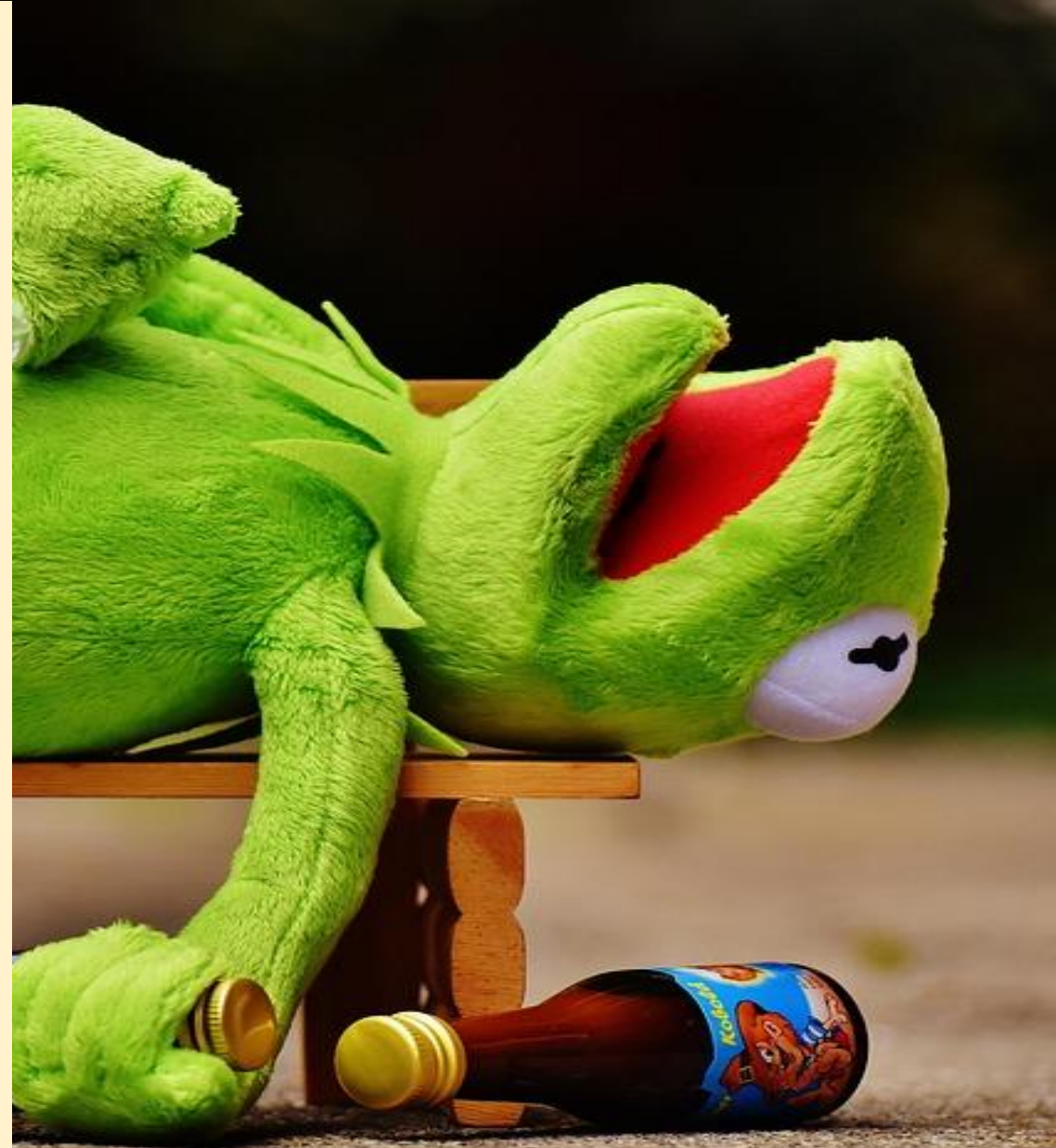
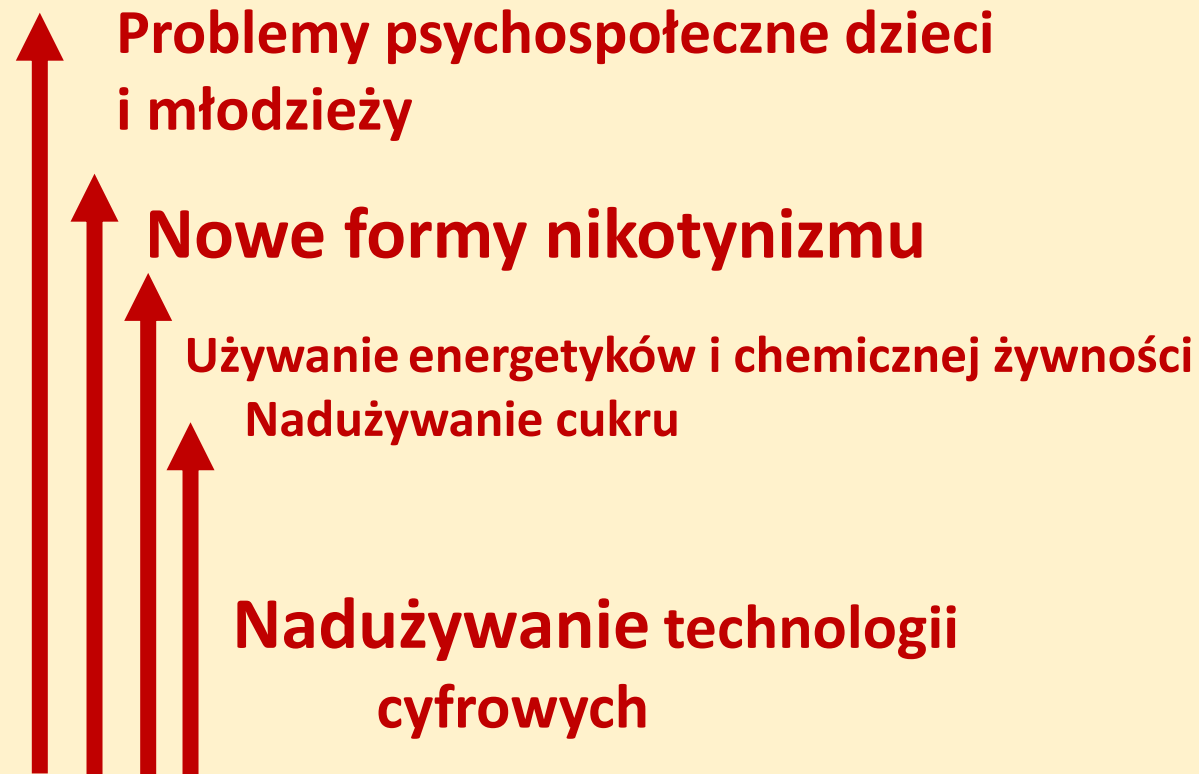
- Używanie papierosów i nowe formy nikotynizmu
- Wczesna inicjacja seksualna
- Challenge
- Skracanie snu
- Śmieciowa żywność

- Przebodźcowanie technologiami ekranowymi
- Używanie i nadużywanie alkoholu
- Zburzenia psychiczne

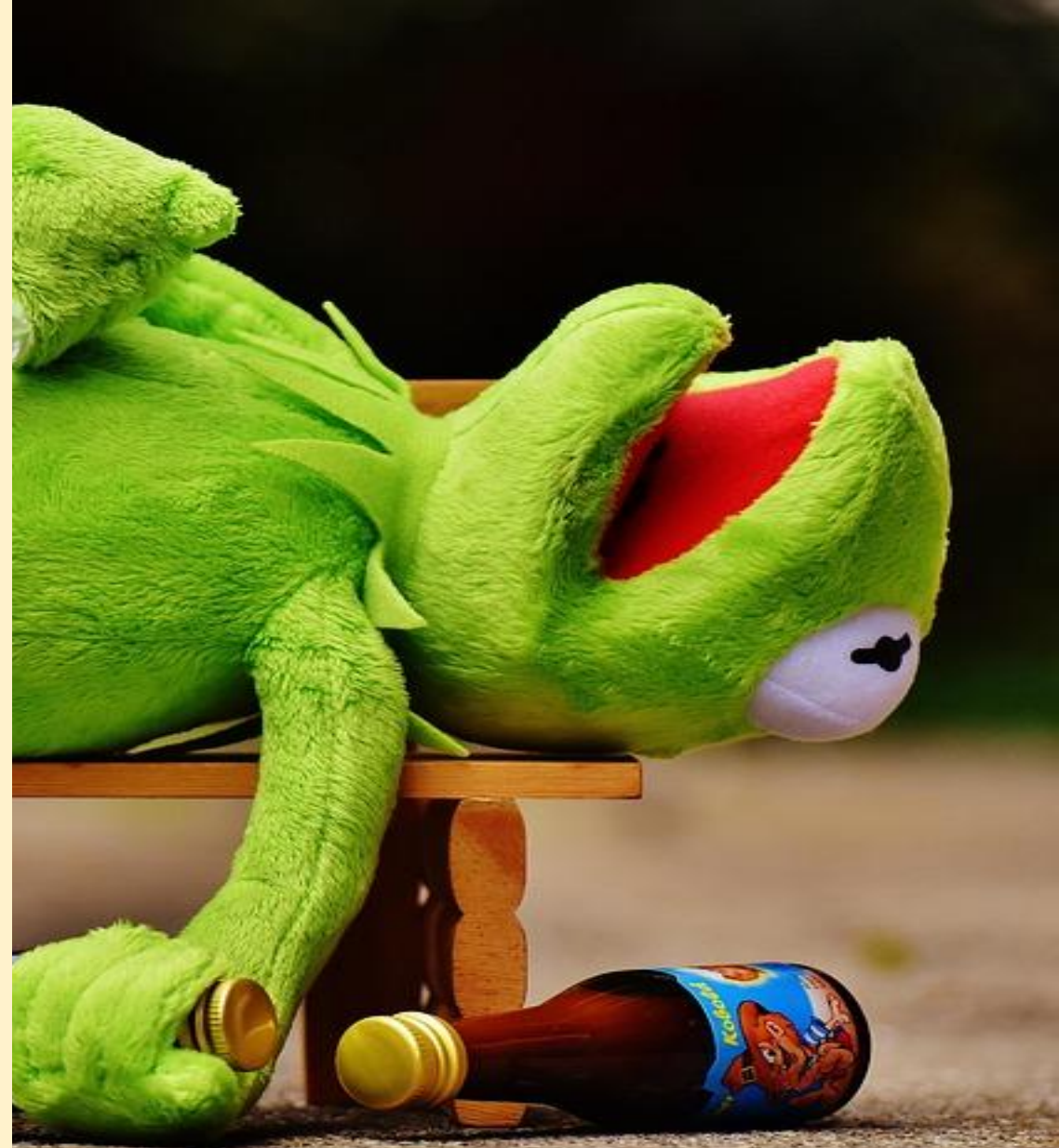
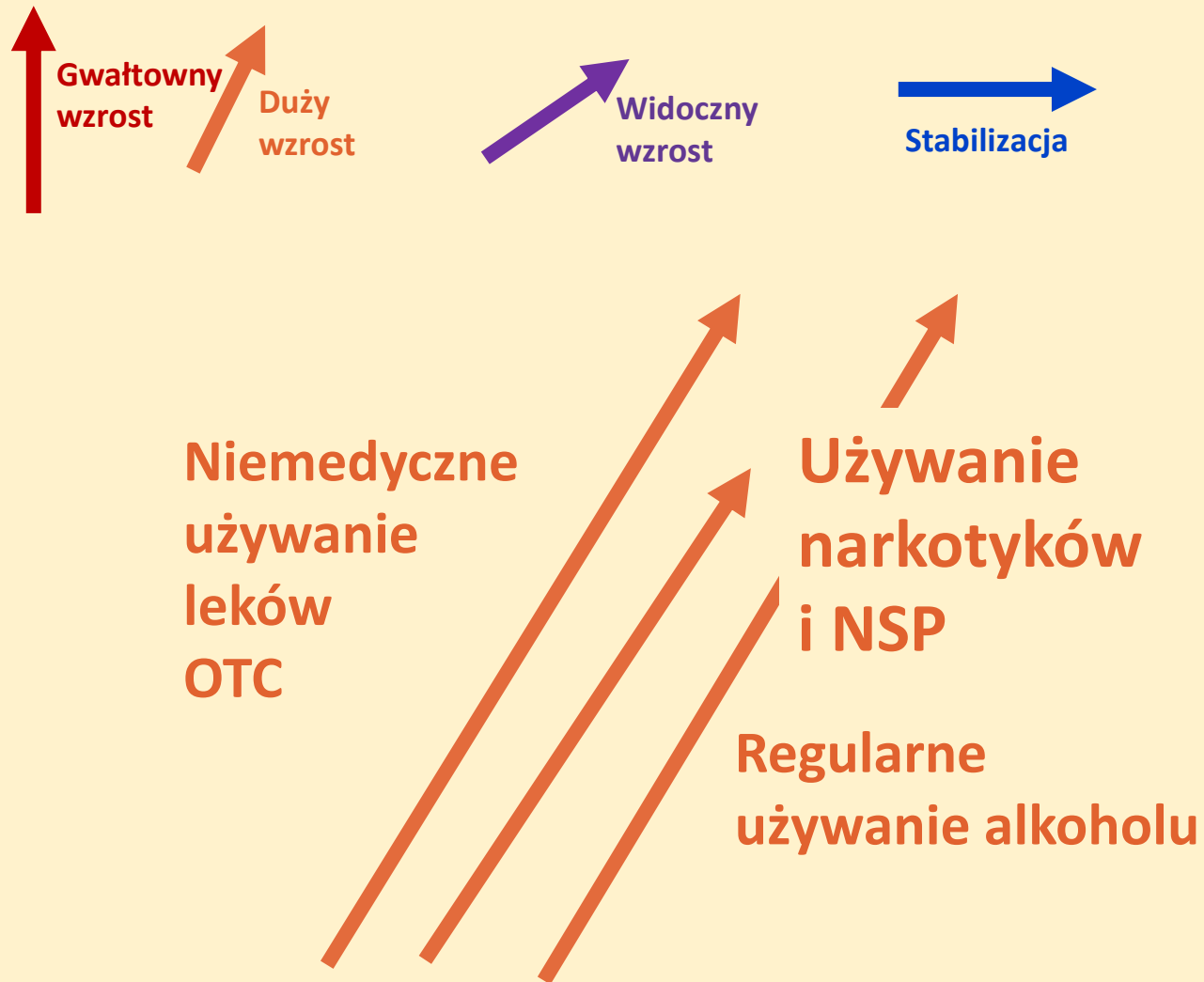
5-50% populacji nastolatków

2-15% populacji nastolatków

Krzywe zmian ryzyka (1990-2025)

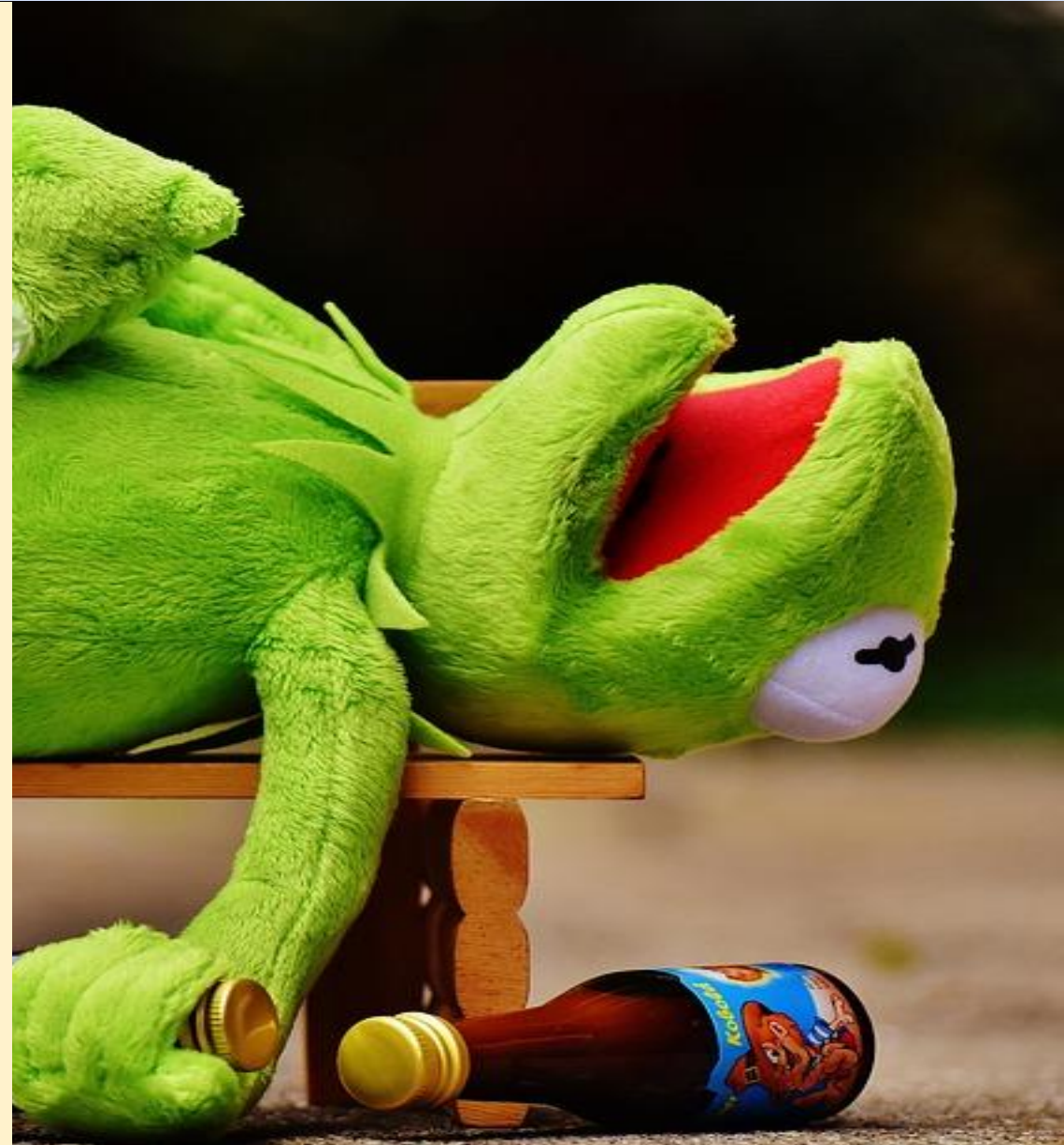
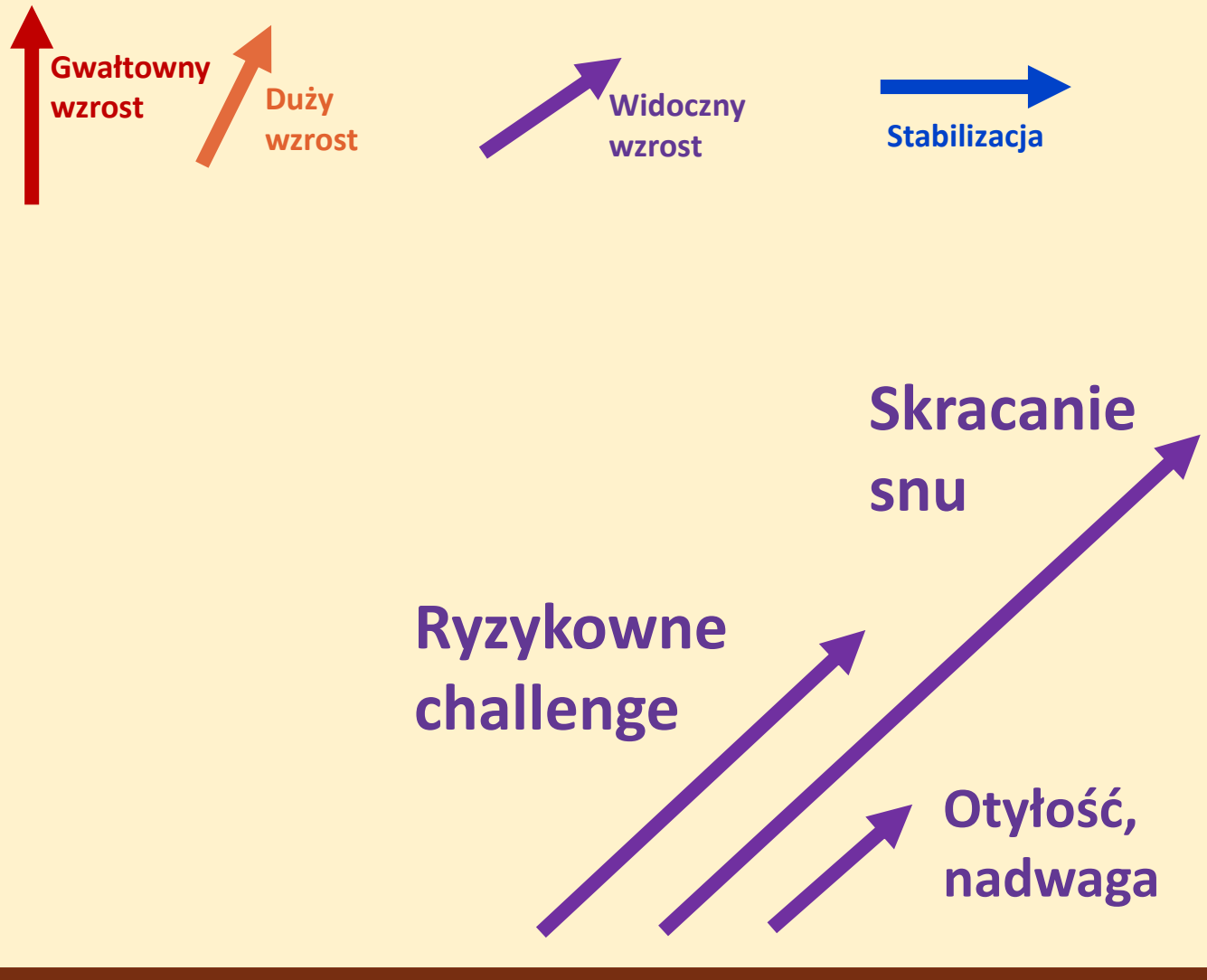

Krzywe zmian ryzyka (1990-2025)

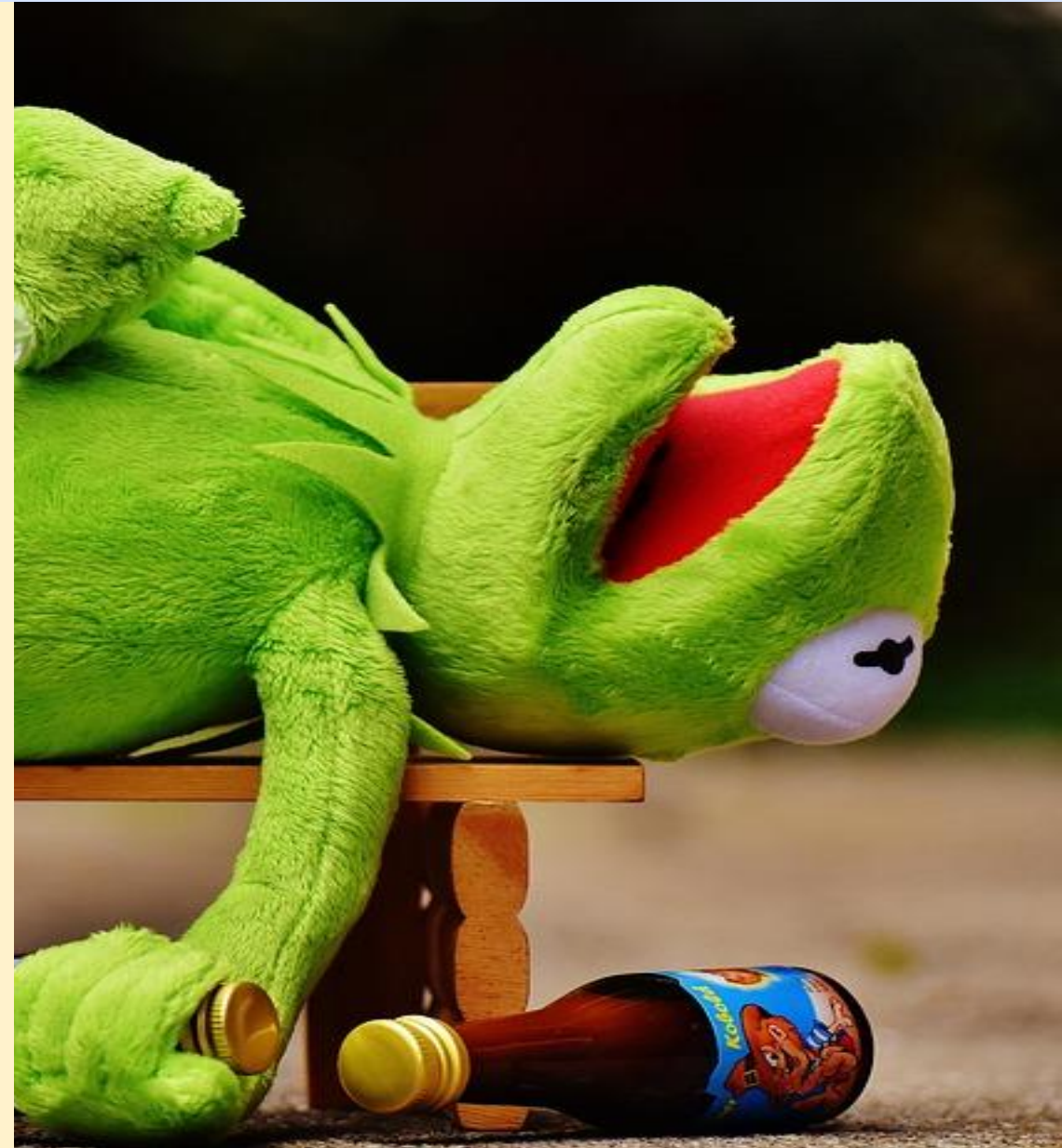
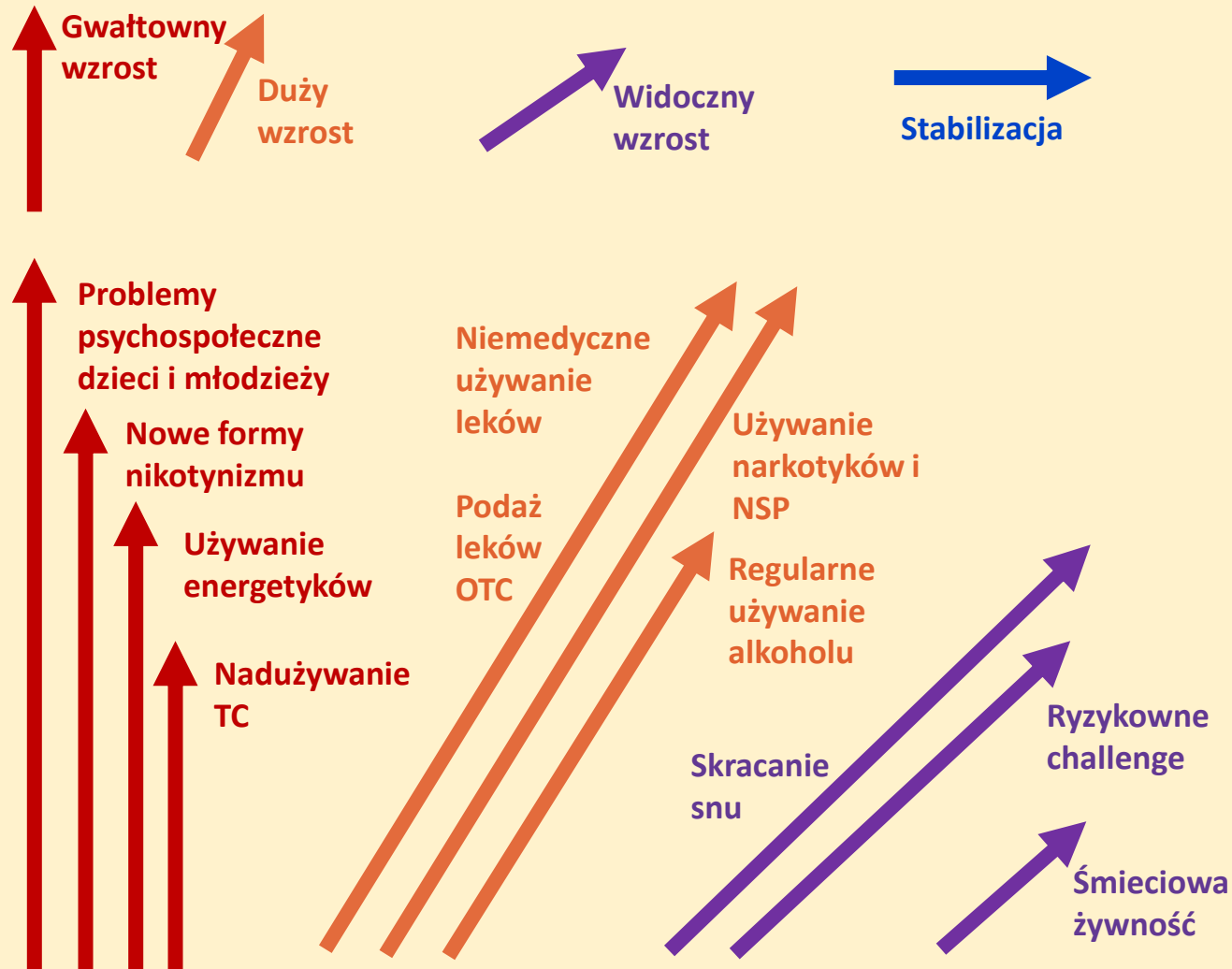

ródła: ESPAD (2018); KBPU (2024), EMCDDA (2021-2024), Wizja Zdrowia (2025), Wojnarowska-Oblacińska (2018), Kielan, Oblacińska (2018), Dąbkowska(2020), Jędrzejko, Kiełtyk-Zaborowska, Taper (2024), Kowalczyk, Markiewicz, Puścian, Wiśniewski (2023).

Krzywe zmian ryzyka (1990-2025)

Krzywe zmian ryzyka (1990-2025)

Nowe zjawiska o dużym potencjale ryzyka

Przeciążenia OUN jako skutek nadużywania nowych technologii cyfrowych i cyfrowych sieci społecznych

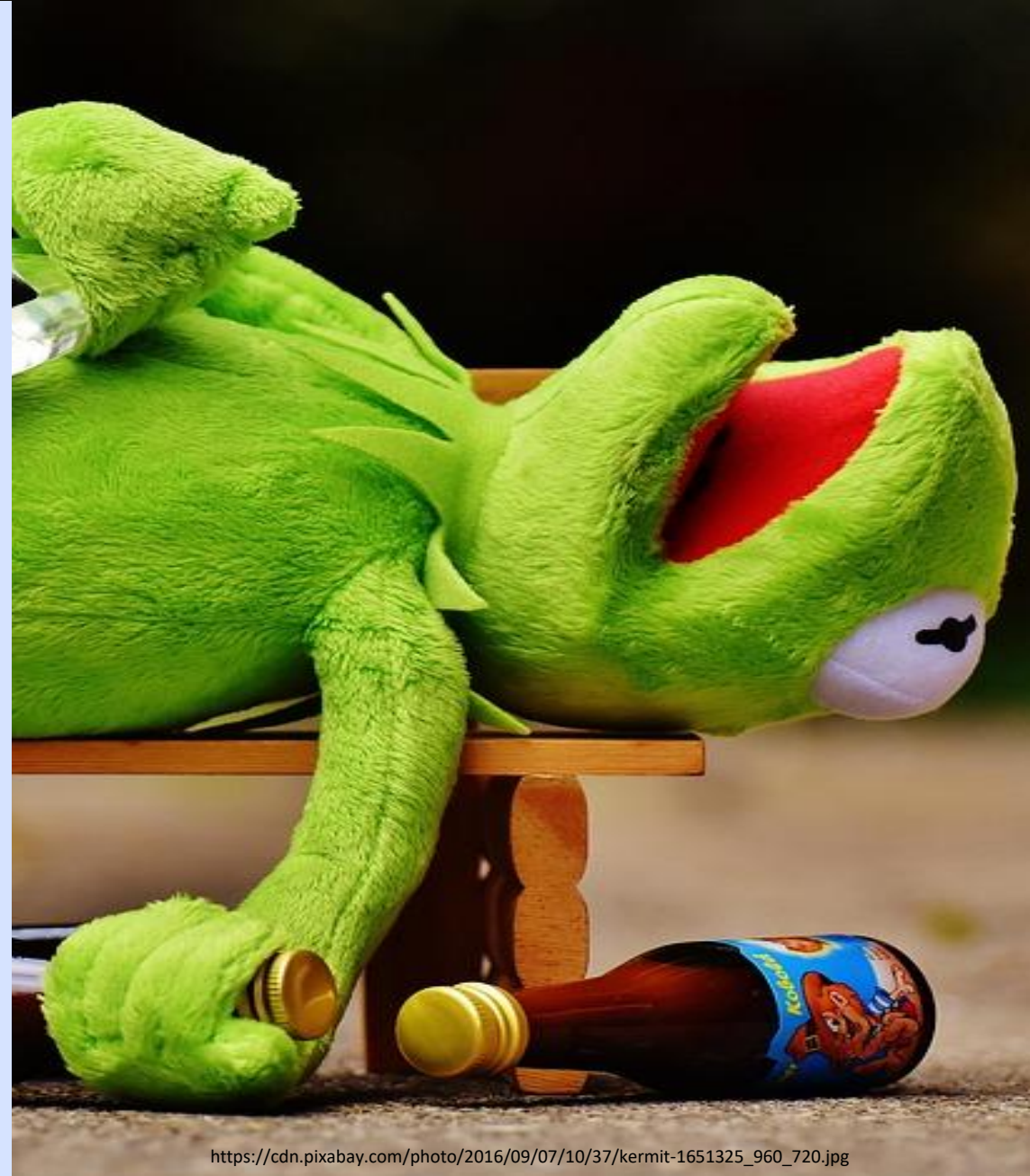
–
c y b e r z a b u r z e n i a

Rozpoczynanie eksperymentów narkotykowych od silnych substancji np. mefedronu i marihuany o wysokiej zawartości THC

Łącznie alkoholu i narkotyków. Picie na umór - challenge

Szybki rozwój nowych form nikotynizmu oraz chemicznych zamienników wśród starszych nastolatków i młodych dorosłych

Duży wzrost liczby nastolatków o niskiej odporności psychofizycznej – słabi i niedojrzali dorośli

Czego potrzebujemy?

Integralnej profilaktyki: rady pedagogiczne, rodzice, uczniowie

Diagnoz społecznych na poziomie miasta i szkoły

Podnoszenia kompetencji specjalistów i rodziców pieczy zastępczej

Szybszej reakcji na problemy

Profilaktyki przez edukację z udziałem dzieci i młodzieży

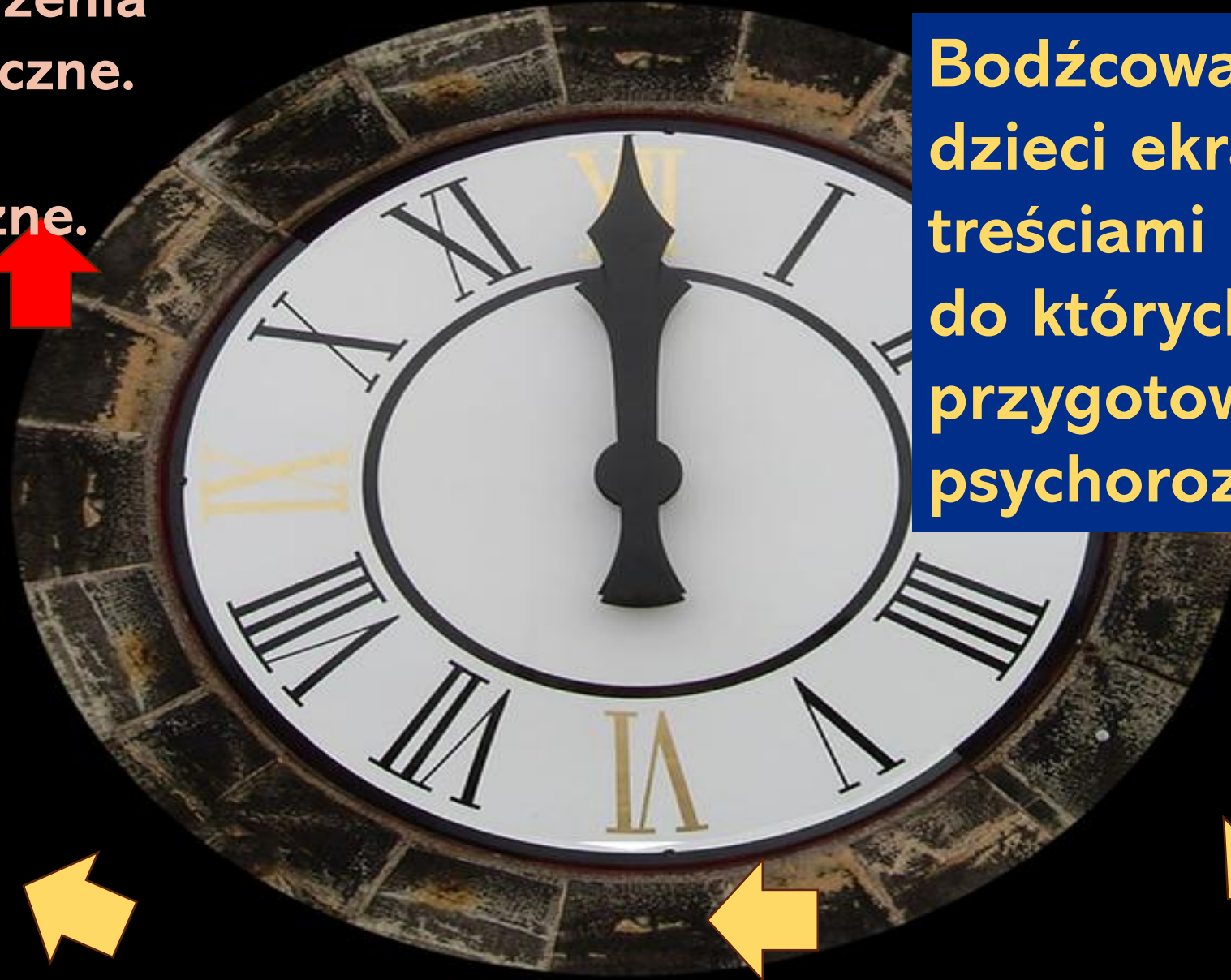

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia
psychospołeczne.
Krótsze życie

Bodźcowanie małych
dzieci ekranami i
treściami medialnymi,
do których nie są
przygotowane
psychorozwojowo

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe.
Wychowanie bez
zasad.

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe

Zanikanie rozwoju
i wychowania opartego
o wiedzę o zdrowiu
i zasady moralne

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe

Zanik wychowania
opartego o wiedzę o
zdrowiu i zasady
moralne

Przyspieszone usamodzielnienie
społeczne dzieci. Brak łączenia
praw z obowiązkami

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe

Zanik wychowania
opartego o
wiedzę o zdrowiu i
zasady moralne

Przyspieszone
usamodzielnienie dzieci. Brak
łączenia praw z obowiązkami

Wchłanianie w social
media i rozrywkę
sieciową- ryzyko jako
zwykłość.

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

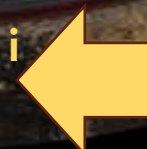
Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

Niski wiek kontaktu
z substancjami
psychoaktywnymi

Wchłanianie w social media i
rozrywkę sieciową
Zanik kontaktu z przyrodą

Przyspieszone
usamodzielnienie dzieci. Brak
łączenia praw z obowiązkami

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe

Zanik wychowania
opartego o
wiedzę o zdrowiu i
zasady moralne

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

Wzrost odsetka młodych
z regularnym kontaktem
z nikotyną, alkoholem
i narkotykami

Niski wiek kontaktu z
substancjami psychoaktywnymi

Wchłanianie w social media i
rozrywkę sieciową
Zanik kontaktu z przyrodą

Przyspieszone
usamodzielnienie dzieci. Brak
łączenia praw z obowiązkami

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe

Zanik wychowania
opartego o
wiedzę o zdrowiu i
zasady moralne

Zegar ryzyka – ujęcie pedagogiczno-medyczne

Trwałe uszkodzenia
psychosomatyczne.
Zaburzenia psychospołeczne.
Krótsze życie

**Ryzyko antyrozwojowe
jako rozrywka**

Regularny kontakt z nikotyną,
alkoholem i narkotykami

Niski wiek kontaktu z
substancjami psychoaktywnymi

Wchłanianie w social media i
rozrywkę sieciową
Zanik kontaktu z przyrodą

Przyspieszone
usamodzielnienie dzieci. Brak
łączenia praw z obowiązkami

Bodźcowanie małych dzieci
ekranami i treściami
medialnymi

Presja rodziców na
doposażenie dziecka
we wszystko to, co
możliwe

Zanik wychowania
opartego o
wiedzę o zdrowiu i
zasady moralne

Zegar psychoemocjonalny człowieka XXI wieku

Rewolucja
dopaminowa

Zaburzenia
cykli
rozwojowych

Dostęp do
wzorów ryzyka.

Ryzyko jako
droga do sukcesu

Zmniejszony kontakt
z rodzicami i rodziną

Za szybko
w świat
dorosłych

Za mało czasu
na
regenerację –
krótki sen

Presje
społeczne i

Jak być wrażliwym?

1. Nazywać rzeczy po imieniu
2. Wychowywać dzieci z nutą konserwatyzmu
3. Uwzględniać fazy rozwojowe dziecka w dopuszczaniu go do wielkiego świata
4. Prawa i obowiązki
5. Być stanowczym, gdy ryzyko pojawi się w domu
6. Promować wiedzę.

Dziękuję za uwagę

mariuszvelke@gmail.com

tel. 602-100-020